

Sygn. akt I AGa 13/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 marca 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Edyta Buczkowska-Żuk (sprawozdawca)

Sędziowie: SA Artur Kowalewski

SA Tomasz Sobieraj

po rozpoznaniu w dniu 25 marca 2021 r. w Szczecinie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa Banku (...) spółki akcyjnej w W. jako następcy prawnemu (...) Bank spółki akcyjnej w W.

przeciwko A. D.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 9 listopada 2020 r. sygn. akt VIII GC 456/19

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 w ten sposób, że zasądza od pozwanego A. D. na rzecz powoda Banku (...) spółki akcyjnej w W. dalszą kwotę 248,32 (dwieście czterdzieści osiem 32/100) złotych, a powództwo w pozostałej części oddala;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 124 (sto dwadzieścia cztery) złote tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

T. Sobieraj E. Buczkowska-Żuk A. Kowalewski

Sygn. akt I AGa 13/21

UZASADNIENIE

Pozwem z 14 maja 2019 (...) Bank S.A. w W. wniósł o zasądzenie od A. D. kwoty 84901,49 zł, w tym 64723,59 zł niespłaconego kapitału, 14708,07 zł tytułem odsetek, 5469,83 zł opłat i prowizji wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP, nie więcej niż odsetki maksymalne z opóźnienie, liczonych od dnia 14.05.2019 r. od kwoty 64723,59 zł. W uzasadnieniu wskazano, że strony łączyła umowa kredytu, która została przez bank wypowiedziana z uwagi na brak regulowania rat przez pozwanego.

W uzupełnieniu pozwu powód wskazał, że na kwotę odsetek składają się odsetki umowne – 2988,50 zł wyliczone od kwot i dat wskazanych w piśmie, odsetki karne – 11.719,57 zł wyliczone od kwot i dat wskazanych w piśmie, a w kosztach opłat i prowizji uwzględniono 5049,83 zł składek za ubezpieczenie (742,50 zł miesięcznie za 7 miesięcy, pomniejszone o wpłaty 8,35 zł i 139,32 zł) oraz 4x30 zł za wezwania do zapłaty i 300 zł za wizytę terenową.

Kurator pozwanego nieznanego z miejsca pobytu wniósł o oddalenie powództwa, zasądzenie kosztów oraz przyznanie mu wynagrodzenia. Wskazał, że umowa kredytu nie została skutecznie wypowiedziana, gdyż pozwany nie odebrał wypowiedzenia, umowa zawierała postanowienia nieważne, dotyczące zabezpieczenia w postaci przystąpienia do ubezpieczenia grupowego i cesji na bank praw z tego ubezpieczenia, gdyż ubezpieczenie nie zapewniało ochrony pozwanemu, lecz bankowi, a ubezpieczyciel w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego mógłby dochodzić regresu od pozwanego, ponadto niezgodnie z konstrukcją umowy ubezpieczenia przerzucono obowiązek zapłaty składki na pozwanego. Wobec tego nie jest należna kwota 5469,83 zł z tytułu składek ubezpieczeniowych za okres od stycznia 2017 do lipca 2017 r. Zdaniem kuratora bank nie wykazał skutecznego przystąpienia pozwanego do ubezpieczenia, gdyż pozwany nie podpisał się pod częścią deklaracji wskazującą osoby uprawnione do otrzymania świadczenia, nie został przedstawiony dokument ubezpieczenia wymagany art. 809 § 1 k.c. Kurator podniósł zarzut potrącenia kwoty 18562,50 zł z tytułu składek zapłaconych w okresie od stycznia 2015 r. do stycznia 2017 r., wskazał, że kwota 45.000 zł została zaspokojona z gwarancji BGK, zakwestionował też naliczenie opłaty za wizytę terenową.

Wyrokiem z dnia 9 listopada 2020 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie zasądził od pozwanego A. D. na rzecz powoda (...) Bank spółki akcyjnej w W. kwotę 84.293,17 zł (osiemdziesiąt cztery tysiące dwieście dziewięćdziesiąt trzy złote siedemnaście groszy) z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP, nie wyższymi jednak niż odsetki maksymalne za opóźnienie, liczonymi od kwoty 64.723,59 zł (sześćdziesiąt cztery tysiące siedemset dwadzieścia trzy złote pięćdziesiąt dziewięć groszy) od dnia 14 maja 2019 r. do dnia zapłaty; oddalił powództwo w pozostałym zakresie i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 11.823 zł (jedenaście tysięcy osiemset dwadzieścia trzy złote) tytułem kosztów procesu.

Sąd ustalił, że w dniu 26 listopada 2014 r. została zawarta pomiędzy (...) Bank S.A. w W. a A. D. umowa kredytu „Kredyt obrotowy – operacyjny ratalny” nr (...). Na mocy tej umowy bank udzielił pozwanemu kredytu w kwocie 75.000 zł, umowę zawarto na okres 120 miesięcy, oprocentowanie wynosiło sumę indeksu 12M WIBOR i marży banku – 7%. Oprocentowanie dla kredytu przeterminowanego ustalono na 4-krotność stopy kredytu lombardowego NBP. Kredyt zabezpieczony był m. in. gwarancją BGK do 60% kapitału – 45.000 zł, z datą ważności 26.02.2017 r., prowizja z tego tytułu wynosiła 225 zł. Ponadto jednym z zabezpieczeń była cesja praw z umowy ubezpieczenia od utraty stabilności, z minimalną sumą ubezpieczenia 150.000 zł i składką miesięczną 742,50 zł. Warunkiem uruchomienia kredytu było dostarczenie deklaracji przystąpienia do ubezpieczenia grupowego od utraty stabilności i sesji na bank praw z tej polisy. Pozwany zobowiązany był do utrzymania ubezpieczenia i cedowania na bank praw z ubezpieczenia przez cały okres kredytowania.

Zgodnie z § 7 ust. 2 pozwany zobowiązał się ponosić koszty ustanowienia zabezpieczeń. W § 8 wskazano, kiedy bank może wypowiedzieć umowę i przewidziano 30-dniowy termin wypowiedzenia. W § 9 ust. 4b kredytobiorca zobowiązał się powiadamiać bank o zmianie adresu, w przypadku braku zawiadomienia ostatni wskazany adres miał być właściwy.

W tabeli opłat przewidziano m. in. opłatę 30 zł za wezwanie do zapłaty, 300 zł za przeprowadzenie wizyty terenowej.

Pozwany złożył dyspozycję uruchomienia kredytu.

Powód zawarł z (...) S.A. we W. grupową umowę ubezpieczenia od utraty stabilności finansowej klientów.

Pozwany podpisał deklarację zgody przystąpienia do grupowego umowy ubezpieczenia od utraty stabilności finansowej, oświadczył, że zapoznał się z warunkami ubezpieczenia. Suma ubezpieczenia wynosiła 150.000 zł, a okres ubezpieczenia – 120 m-cy. Pozwany nie wypełnił rubryki wskazującej osoby uprawnione do otrzymania świadczenia na wypadek zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego.

Warunki ubezpieczenia przewidywały ochronę na wypadek zgonu w wyniku nieszczęśliwego wypadku (100% sumy ubezpieczenia), na wypadek wyrządzenia szkody kontrahentowi (15% sumy ubezpieczenia) i na wypadek utraty zysku na skutek spadku obrotu w wyniku szkody w mieniu partnera biznesowego ((10% sumy ubezpieczenia przez pierwsze 60m-cy i 15% sumy ubezpieczenia w kolejnych miesiącach). Jako przedmiot ubezpieczenia wskazano życie

ubezpieczonego, odpowiedzialność z tytułu braku spłaty zobowiązania wobec kontrahenta (przy czym wypadkiem ubezpieczeniowym jest łącznie brak zapłaty, niewypłacalność w rozumieniu przepisów prawa upadłościowego i złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości) oraz ryzyko uzyskania niższego niż spodziewany zysku z tytułu sprzedaży towarów i usług, będące konsekwencją szkody w mieniu partnera biznesowego. Zobowiązany do zapłaty składki był ubezpieczający. W § 7 przewidziano możliwość rezygnacji w każdym czasie z ubezpieczenia. W § 10 ust. 5 wskazano, komu wypłacone będzie świadczenie na wypadek zgonu.

Pozwany scedował prawa z ubezpieczenia na bank.

Powód przekazał ubezpieczycielowi składkę w kwocie 89100 zł za cały okres ubezpieczenia, składka za niewykorzystany okres ubezpieczenia od 1.09.2017 r. do 30.11.2024 r. w kwocie 64597,50 zł została zwrócona.

Pozwany spłacił terminowo 23 raty, następne 2 z opóźnieniem, zaprzestał płatności rat od lutego 2017 r. Na ratę oprócz kapitału (ok. 400 zł miesięcznie) i odsetek składały się także składki ubezpieczeniowe – 42,50 zł miesięcznie.

Pismem z dnia 27.04.2017 r. bank wzywał pozwanego do zapłaty zadłużenia – 5039,12 zł w terminie 14 dni roboczych pod rygorem wypowiedzenia umowy. Pozwany odebrał pismo pod adresem(...)S..

Pismem z dnia 12 czerwca 2017 r. bank wypowiedział umowę z zachowaniem 30-dniowego terminu wypowiedzenia, liczonego od otrzymania pisma, z powodu nieterminowego regulowania zobowiązań.

Wypowiedzenie wysłano pozwanemu pod adres (...) S.. Pozwany nie odebrał pisma.

Pismem z 20.09.2017 r. Bank wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 74096,29 zł, w tym 64723,59 zł kapitału.

Powód wystawił wyciąg z ksiąg bankowych wskazujący na następujące zadłużenie pozwanego: 64723,59 zł niespłaconego kapitału, 14708,07 zł tytułem odsetek, 5469,83 zł opłat i prowizji.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd uwzględnił powództwo niemal w całości.

Sąd wskazał, że powód dochodził w niniejszej sprawie zwrotu udzielonego pozwanej kredytu wraz z należnościami ubocznymi.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Formę i niezbędną treść umowy określa ustęp 2 tego artykułu. W myśl natomiast art. 75 ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe, w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu albo w razie utraty przez kredytobiorcę zdolności kredytowej bank może obniżyć kwotę przyznanego kredytu albo wypowiedzieć umowę kredytu (...), przy czym, termin wypowiedzenia wynosi 30 dni, o ile strony nie określą w umowie dłuższego terminu. W niniejszej sprawie umowa stron zawiera termin 30-dniowy, który miał być liczony od dnia doręczenia wypowiedzenia kredytobiorcy.

Samo zawarcie umowy było niesporne, powód przedłożył bowiem dokument umowy, określający elementy istotne stosunku zobowiązaniowego, jaki łączył strony. Z umowy wynikało zaś, że bank udzielił pozwanemu kredytu w łącznej kwocie 75.000 zł, wskazano okres obowiązywania umowy i obowiązek ratalnej spłaty zadłużenia.

Kurator pozwanego podniósł, że umowa nie została wypowiedziana, gdyż nie nastąpiło fizyczne doręczenie pozwanemu wypowiedzenia – korespondencja została zwrócona jako niepodjęta w terminie. Argument ten nie może być uznany za skuteczny. Oświadczenie woli jest złożone w chwili, w której adresat może zapoznać się z jego treścią (art. 61 § 1 k.c.). Pozwany zobowiązał się podawać bankowi aktualny adres zamieszkania, pomiędzy wezwaniem do zapłaty a wypowiedzeniem umowy upłynęły dwa miesiące, wezwanie pozwany odebrał, wobec czego adres ten był wówczas

aktualny. Jednocześnie pozwany nie zawiadomił o zmianie adresu, a wypowiedzenia nie odebrał. W sprawie brak dowodów, że nastąpiło to z powodu zmiany adresu, wobec czego słuszne jest założenie, że adresat mógł zapoznać się z treścią wypowiedzenia, lecz zrezygnował z tego, nie odbierając korespondencji z banku. Sąd podziela te wywody, które powód zaprezentował z piśmie z 14.08.2020 r. – niemożność doręczenia wypowiedzenia pod adresem wskazanym w umowie i aktualnym w chwili wysyłania wezwania do zapłaty obciąża kredytobiorcę, a samo wypowiedzenie musi być traktowane jako doręczone.

Kurator podniósł też, że pozwany nie przystąpił w sposób skuteczny do umowy ubezpieczenia grupowego, a postanowienia umowy przewidujące obowiązek ustanowienia takiego zabezpieczenia i ponoszenia jego kosztów są nieważne (art. 58 k.c.). Związany z tą częścią stanowiska jest zarzut potrącenia (art. 498 k.c.) należności z tytułu składek ubezpieczeniowych zapłaconych przez pozwanego w ramach rat kredytu, jako świadczenia nienależnego (art. 410 k.c.)

W ocenie Sądu argumenty powyższe nie są zasadne. W umowie wskazano, że jedną z form zabezpieczenia jest cesja praw z ubezpieczenia grupowego. Stronami takiej umowy, przewidzianej w art. 808 § 1 k.c., są ubezpieczyciel i ubezpieczający. Ubezpieczony nie jest stroną umowy, jest natomiast stroną stosunku ubezpieczenia. Ubezpieczający działa w imieniu własnym, ale na cudzy rachunek. Tego rodzaju ubezpieczenia są powszechnie stosowaną formą zabezpieczenia w ramach zawieranych przez banki z ich klientami umów ubezpieczenia i brak jest podstaw do zakwestionowania ich ważności niejako z góry. Należy zatem każdorazowo rozważyć rozwiązania wprowadzone w tym zakresie na gruncie konkretnej umowy. W myśl art. 93 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (Dz.U. 1997, Nr 140, poz. 939 z późn. zm.) w celu zabezpieczenia wiarygodności, które wynikają z czynności bankowych, bank może żądać zabezpieczenia przewidzianego w Kodeksie cywilnym i prawie wekslowym oraz zwyczajami przyjętymi w obrocie krajowym i zagranicznym.

Zawieranie umów ubezpieczenia na cudzy rachunek jest często stosowane w praktyce bankowej w ramach współpracy z instytucjami ubezpieczeniowymi (tzw. zjawisko bancassurance); obok umowy kredytowej oferuje się kredytobiorcy dodatkowy produkt w postaci umowy ubezpieczenia - zazwyczaj grupowej - obejmującej ubezpieczenie na życie bądź od wskazanych w umowie wypadków ubezpieczeniowych. Umowa ubezpieczenia, towarzysząca zawarciu umowy o kredyt, chroni z jednej strony interes ubezpieczonego w razie zajścia przewidzianych w niej wypadków uniemożliwiających bądź znacznie utrudniających wykonanie obowiązków z umowy kredytowej, z drugiej strony, pośrednio interes banku zainteresowanego wykonaniem obowiązków z umowy kredytowej przez ubezpieczonego kredytobiorcę. Sytuacja prawna ubezpieczonego w umowie ubezpieczenia zawartej na cudzy rachunek jest specyficzna, gdyż mimo że nie jest on stroną umowy ubezpieczenia na podstawie art. 808 § 3 k.c., co do zasady, może żądać spełnienia świadczenia z umowy ubezpieczenia bezpośrednio od zakładu ubezpieczeń. Niezależnie od tego, według art. 808 § 4 k.c., ubezpieczony może żądać, by ubezpieczyciel udzielił mu informacji o postanowieniach zawartej umowy oraz ogólnych warunków ubezpieczenia w zakresie, w jakim dotyczą one praw i obowiązków ubezpieczonego.

Z art. 808 § 2 k.c. wynika, że roszczenie o zapłatę składki przysługuje ubezpieczycielowi wyłącznie przeciwko ubezpieczającemu, co ma bezpośrednio związek z regulacją zawartą w art. 805 § 1 k.c., według którego ubezpieczający zobowiązuje się w umowie ubezpieczenia zapłacić składkę. Przepisy te nie stanowią jednak przeszkody do przeniesienia ciężaru finansowego opłacenia składek na ubezpieczonego, niebędącego stroną umowy ubezpieczenia. Taka praktyka jest powszechnie stosowana w praktyce bankowej, gdy wraz z umową kredytu kredytobiorcy oferowane jest przystąpienie do umowy ubezpieczenia w charakterze ubezpieczonego.

Umowa ubezpieczenia zawarta pomiędzy bankiem a T.U. (...) została przedstawiona, Została też przedstawiona deklaracja pozwanego przystąpienia do ubezpieczenia. Brak przedstawienia dokumentu potwierdzającego, że pozwanego objęto ochroną (art. 809 § 1 k.c.), nie czyni deklaracji przystąpienia bezskuteczną. Umowa ubezpieczenia może być zawarta w dowolnej formie. Do zawarcia umowy ubezpieczenia dochodzi skutek złożenia zgodnych oświadczeń woli przez strony. Wystawienie dokumentu ubezpieczenia nie konstituuje więc umowy - może ona wiązać strony mimo braku dokumentu ubezpieczenia. Kodeks cywilny, ani żadna inna ustawa nie wskazuje, co ma

zawierać dokument ubezpieczenia. Ustawodawca w art. 809 k.c. odstąpił od jednoznacznego wskazywania rodzaju dokumentu, jakim powinna być stwierdzona umowa ubezpieczenia. Przepisy Kodeksu cywilnego nie przewidują dla umowy ubezpieczenia żadnej konkretnej formy. Polisa stanowi zaś jedynie dokument potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia. Wystawienie polisy nie stanowi warunku skutecznego zawarcia przez strony umowy ubezpieczenia. Dokumentem ubezpieczenia może być także dowód potwierdzający opłacenie składki. Charakter prawny dokumentu ubezpieczenia potwierdzają także ogólne reguły dotyczące oświadczeń woli. Wynika z tego jednoznacznie, iż skoro art. 809 k.c. nie zastrzega dla umowy ubezpieczenia formy pisemnej ad solemnitatem, dokument ubezpieczenia wystawiany przez ubezpieczyciela ma służyć celom dowodowym (Kidyba Andrzej (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część szczególna, wyd. II, Opublikowano: LEK 2014; wyr SA w Łodzi z 14 marca 1996 r., I ACr 62/96, OSA 1997, Nr 1, poz. 4 wraz z apr glosą R. Kasprzyka, Pal. 1997, Nr 3-4, s. 262-266). Nie niweczy skuteczności przystąpienia do umowy brak wskazania osób, którym należy wypłacić świadczenie, gdyż stosowne postanowienia zawierają w tym zakresie warunki ubezpieczenia, wskazujące osoby uprawnione do otrzymania świadczenia wraz z kolejnością uprawnionych. Powód przedłożył dokumenty wykazujące przekazanie przez Bank na rzecz ubezpieczyciela składki ubezpieczeniowej, sama umowa również została do akt złożona, a pozwany podpisał deklarację przystąpienia oświadczając, że zapoznał się z warunkami tej umowy. Oznacza to, że pozwany przystąpił do umowy. Jednocześnie w umowie z bankiem pozwany zobowiązał się do ponoszenia ciężarów finansowych zabezpieczeń, tym samym zobowiązał się do zwrotu na rzecz banku uiszczonych składek, a składka ta została podzielona na ilość rat równą ilości rat kredytu. Nie jest zatem tak, że wbrew konstrukcji umowy ubezpieczenia obowiązek zapłaty składki przerzucono na pozwanego, nie będącego stroną umowy ubezpieczenia – z umowy tej wynika, że obowiązek zapłaty składki spoczywa na banku, a pozwany z mocy umowy zawartej z bankiem jedynie zobowiązał się do zwrotu tego kosztu.

Nie jest też tak, że umowa nie zabezpiecza interesu pozwanego. Z postanowień umowy wynika, że ubezpieczone zostały trzy konkretne zdarzenia, z którymi wiązać się mogłoby uniemożliwienie lub utrudnienie spłaty kredytu – śmierć pozwanego w wyniku nieszczęśliwego wypadku, niewypłacalność oraz zmniejszenie zysku w razie szkody po stronie kontrahenta pozwanego. Umowa nie przewiduje przy tym, by pozwany miał obowiązek zwrócić uiszczone przez ubezpieczyciela świadczenie, co rzeczywiście mogłoby oznaczać naruszenie konstrukcji umowy ubezpieczenia. Jednak skoro ubezpieczonym nie jest bank, lecz pozwany, wypłata świadczenia następuje na jego rzecz, a bank ma prawo do środków z mocy umowy cesji, a więc porozumienia odrębnego od umowy ubezpieczenia. Jednocześnie taka wpłata zmniejsza zadłużenie pozwanego, a więc spełnienie świadczenia przez ubezpieczyciela zaspokaja w pewnym zakresie także interes powoda.

Powód wyjaśnił też, że żadna część zadłużenia pozwanego nie została spłacona przez gwaranta (Bank (...)), gdyż umowa została wypowiedziana już po upływie terminu gwarancji. Potwierdzają to złożone dokumenty (umowa, która przewiduje, że gwarancja jest ważna do 26.02.2017 r. oraz wypowiedzenie, wysłane w czerwcu 2017 r.)

Jeśli idzie o wysokość zadłużenia, to bank przedstawił szczegółowe zestawienie, obrazujące transakcje, jakie dokonywały się na rachunku pozwanego, jak były naliczane odsetki i opłaty i jak były zaliczane poszczególne wpłaty pozwanego. Wobec tego wysokość należności głównej nie budziła wątpliwości. Z kolei wobec niezasadności argumentów dotyczących nieważności umowy nie mógł odnieść skutku zarzut potrącenia, nie istnieje bowiem wzajemna wierzytelność pozwanego, którą ten mógłby przeciwstawić wierzytelności powoda.

Bank przedstawił też przejrzyste i czytelne dokumenty, pozwalające prześledzić sposób i podstawę naliczania odsetek – zarówno umownych jak i karnych. Z przedstawionych tabel wynika, iż powód naliczał odsetki wg stopy określonej w umowie, w odniesieniu do odsetek umownych – od całości kwoty wykorzystanego (niespłaconego) kapitału za poszczególne okresy rozliczeniowe, a w odniesieniu do odsetek karnych – początkowo od kwot przeterminowanych rat (prawidłowo ustalając początek biegu naliczania odsetek w związku z ustaloną w umowie datą płatności poszczególnych rat), a po wypowiedzeniu umowy od całego niespłaconego kapitału.

Powód wskazał następujący sposób liczenia odsetek umownych (wg stopy 8,79%): od 64.723,59 zł od 23.01.2017 r. do 22.02.2017 r.; od 64.26133 zł od 23.02.2017 r. do 22.03.2018 r., od 63.748,50 zł od 23.03.2017 r. do 23.03.2017 r., od 63.294,43 zł od 24.04.2017 r. do 22.05.2017 r., od 62790,45 zł od 23.05.2017 r. do 22.06.2017 r. od 62.313,56 zł od

23.06.2017 r. o 23.07.2017 r., od 61833,06 zł od 24.07.2017 r. Odsetki te wynoszą kolejno: 467,61 zł, 433,32 zł, 491,27 zł, 426,80 zł, 468,76 zł, 465,20 zł, 148,91 zł, ich suma to 2901,87 zł. Natomiast odsetki karne bank naliczał wg stopy 10% w następujący sposób: od 462,26 zł od 28.02.2017 r. do 22.03.2017 r., od 975,09 zł od 23.03.2018 r. do 23.03.2017 r., od 1429,16 zł od 24.04.201 r. do 22.05.2017 r., od 1933,14 zł od 23.05.2017 r. do 23.05.2017 r. do 22.06.2017 r., od 2410,03 zł od 23.06.2017 r. do 23.07.2017 r., od 2890,53 zł od 24.07.2017 r. do 23.08.2017 r., od 64.723,59 zł od 4.08.2017 r. do 13.05.2019 r. Odsetki te wynoszą kolejno: 2,91 zł, 8,55 zł, 10,96 zł, 16,42 zł, 20,47 zł, 7,92 zł, 11.490,65 zł, łącznie 11557,88 zł. Zatem suma odsetek należnych powodowi to 14.459,75 zł (zamiast dochodzonej pozwem kwoty 14708,07 zł).

Nie została także wykazana wizyta terenowa (powód na tę okoliczność przestawił tylko twierdzenia zawarte w piśmie procesowym, ale nie dowody) oraz wysłanie 4 wezwań do zapłaty – w aktach znajdują się tylko dwa. Wobec tego kwotę opłat i prowizji pomniejszono z 420 zł do 60 zł (za 2 wezwania). Natomiast kwotę składek (5049,83 zł) uwzględniono w całości.

Łącznie zatem na rzecz powoda należało zasądzić kwotę 84293,17 zł (64723,59 zł tytułem kapitału, 14.459,75 zł tytułem odsetek i 5109,83 zł tytułem składek i prowizji). Ponadto od kwoty kapitału należą się dalsze odsetki zgodne z umową i treścią art. 481 k.c. od dnia następnego po dniu, do którego naliczone były odsetki skapitalizowane.

W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu.

O kosztach orzeczono przy zastosowaniu art. 98 i 100 k.p.c. Powód uległ w niewielkim zakresie, toteż zasądzono na jego rzecz całość kosztów, na które złożyła się opłata od pozwu – 4246 zł, 5417 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika z opłatą skarbową (wysokość wynagrodzenia zgodna z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych) oraz wydatek na wynagrodzenie kuratora – 2160 zł.

Powyższy wyrok w części oddalającej powództwo zaskarżył apelacją Bank (...) S.A. w W., wskazując, że w dniu 31.12.2020 r. Bankowy Fundusz Gwarancyjny rozpoczął przymusową restrukturyzację (...) Bank S.A., zaś z dniem 03.01.2021 r. BFG zastosował instrument przymusowej restrukturyzacji w formie przejścia przedsiębiorstwa w ten sposób, że Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wstąpił ze skutkiem określonym w art. 176 ust. 1 Ustawy z dnia 10.06.2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz. U. z 2020 r. poz. 842) w miejsce podmiotu w restrukturyzacji w zakresie przejętych praw majątkowych i związanych z nimi zobowiązań, również w postępowaniach sądowych i administracyjnych, w konsekwencji Bank (...) S.A. stał się następcą prawnym (...) Bank S.A.

Zaskarżonemu orzeczeniu następca prawny powoda postawił następujące zarzuty:

1. naruszenia przepisów postępowania, które mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie przez Sąd granic swobodnej oceny dowodów i dokonanie oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego w sposób nieszczechronny, nadto wyprowadzeniu wniosków nie wynikających z zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz sprzecznych z tym materiałem. Co więcej nielogicznym, niespójnym i niezgodnym z życiowym doświadczeniem rozumowaniem, co skutkowało nieuwzględnieniem i pominięciem w podstawie faktycznej innych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy faktów, zdarzeń i okoliczności, które znajdują potwierdzenie w zgromadzonych w sprawie dowodach. Konsekwencją naruszenia przez Sąd Okręgowy granic swobodnej oceny dowodów było nieprawidłowe ustalenie stanu faktycznego w niniejszej sprawie, polegające na uznaniu, iż powód nie udowodnił tej części roszczenia ani nie naprowadził na dowody, które pozwoliłyby ustalić kwotę wierzytelności w tym zakresie, podczas gdy:

a/ z postanowień złożonej do akt sprawy umowy kredytu w części szczególnej umowy § 5 ust 8 wynika, iż odsetki naliczane są za każdy dzień korzystania przez Kredytobiorcę z Kredytu począwszy od dnia wypłaty Kredytu aż do dnia spłaty łącznie w wysokości 1/360 stopy procentowej mającej zastosowanie w danym dniu do Kredytu w konsekwencji

odsetki nie mogą być naliczane według założenia że rok ma 365 dni, a takie założenia do wyliczenia przyjął sąd, co prowadzi do różnic w zakresie żądanych pozwem odsetek do kwot uwzględnionych pozwem.

b/ ze złożonego do akt sprawy wydruku raportu zestawienie należności i spłat kredytu, raportu harmonogram oraz wyciągu z rachunku kredytowego, wynika w jakich datach, za jakie okresy, od jakiej podstawy dokonano naliczenia odsetek kapitałowych w poszczególnych okresach z wyszczególnieniem naliczonych odsetek i sumy naliczonych, niespłaconych odsetek kapitałowych, dowody w tym zakresie są kompletne, logicznie powiązane, spójne i konsekwentne, jak również zgodne z doświadczeniem życiowym i racjonalnie uzasadniają dochodzone roszczenie, jak też jego wysokość;

c/ ze złożonego do akt sprawy wydruku raportu zestawienie należności i zaległości kapitałowe z kalkulacją odsetek za zwłokę oraz wyciągu z rachunku kredytowego, wynika w jakich datach, za jakie okresy, od jakiej podstawy dokonano naliczenia odsetek kapitałowych w poszczególnych okresach z wyszczególnieniem naliczonych odsetek i sumy naliczonych, niespłaconych odsetek od zadłużenia przeterminowanego, dowody w tym zakresie są kompletne, logicznie powiązane, spójne i konsekwentne, jak również zgodne z doświadczeniem życiowym i racjonalnie uzasadniają dochodzone roszczenie, jak też jego wysokość

d/ sąd uznał, iż Bank nie wykazał przeprowadzenia czynności terenowych, pomimo, iż w piśmie powodowym zamieszczono zrzut ekranu notatki z przeprowadzonej czynności terenowej dla wykazania, iż czynności terenowe zostały faktycznie przeprowadzone i w konsekwencji wystąpiły przesłanki do obciążenia pozwanego opłatą według stawki z tabeli opłat i prowizji (...) Bank S.A.,

e/ raport rejestru zaległości z tytułu opłat i prowizji dokumentuje wszelkie naliczone opłaty i prowizje, w tym datę naliczenia, kwotą opłaty i tytuł opłaty zaś stawka opłat za czynności windykacyjne wynika z tabeli opłat i prowizji, pokrywając się z opłatami (co do kwoty), które wynikają z tabeli opłat i prowizji.

2. Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 65 k.c. w zw. z art. 353 k.c. bowiem Sąd dokonując wykładni umowy kredytu pominął skutki wynikające z jej postanowień dla naliczenia odsetek, w tym sąd pominął, iż odsetki winny być naliczane przy założeniu, że rok ma 360 dni.

3. W konsekwencji zaś błąd w ustaleniach faktycznych i uznanie, że powództwo podlegało oddaleniu w zaskarżonej części, gdy co innego wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

Mając na uwadze podniesione wyżej zarzuty, na podstawie przepisu art. 368 § 1 pkt 5 k.p.c. w zw. z art. 386 § 1 k.p.c. skarżący wniósł o:

1. zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 608,32 zł,
2. zasądzenie od pozwanego na rzecz powodowej spółki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych za pierwszą i drugą instancję,

Ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Uzasadnienie apelacji rozszerza podniesione w niej zarzuty.

SĄD APELACYJNY ZWAŻYŁ CO NASTĘPUJE:

Apelacja okazała się uzasadniona w zakresie wadliwego wyliczenia przez sąd wartości należnych powodowi odsetek umownych, jednak nie wszystkie podnoszone w tym zakresie zarzuty można uznać za skuteczne.

W pierwszej kolejności należało rozważyć czy istotnie doszło do uchybień sądu pierwszej instancji przy ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, gdyż zarzuty naruszenia prawa materialnego mogą być merytorycznie rozstrzygane tylko w oparciu o prawidłowo ustalony stan faktyczny.

Wbrew stanowisku apelującego sąd okręgowy w sposób prawidłowy, w oparciu o całokształt materiału dowodowego dokonał tych ustaleń i sąd odwoławczy przyjmuje je za własne bez ponownego przytaczania w tej części uzasadnienia.

Podkreślić należy, że zgodnie z utrwaloną już od lat linią orzecznictwa, skuteczny zarzut naruszenia art. 233 §1 k.p.c. może być podniesiony tylko wówczas, gdy sąd pierwszej instancji dokonana ustaleń faktycznych bez analizy całokształtu materiału dowodowego, traktując dowody wybiórczo i w sposób racjonalny nie wskazując dlaczego jednym dowodom dał wiarę, a innym wiarygodności odmówił. Nadto zarzut ten będzie skuteczny, gdy sąd bezpodstawnie pominie niektóre dowody, albo oceni je w sposób kontrfaktyczny, niespójny czy też niezgodny z zasadami doświadczenia życiowego. Natomiast sam fakt, że strona w odmienny od sądu pierwszej instancji sposób ocenia moc zaferowanych dowodów czy też okoliczność, że z tych samych dowodów można wyprowadzić różne wnioski co do faktów nie stanowi o przekroczeniu zakresu swobodnej oceny dowodów.

W niniejszej sprawie sąd okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie praktycznie na wszystkich zaferowanych przez powoda dowodach, odmówił jedynie mocy dowodowej zawartemu w piśmie procesowym powoda z 14. 08.2020 r. zrzutowi ekranu zawierającemu jak można domniemywać treść notatki elektronicznej, która miałyby potwierdzać fakt dokonania czynności terenowej, za które kredytodawcy przysługiwała prowizja. Biorąc pod uwagę, że w zawartym w piśmie zrzucie ekranu brak jest nawet daty powstania zapisu, nie mówiąc już o podpisie osoby, która ewentualnie miała dokonać tej inspekcji, a także wykazania celowości podjęcia takiej czynności, zgodzić należy się z sądem okręgowym, że zrzut ten jest niczym innym niż twierdzenie strony, nie może jednak stanowić samodzielnego dowodu na rzeczywiste podjęcie tej czynności i jej celowość w kontekście treści umowy kredytowej.

Sąd apelacyjny w tym zakresie w pełni podziela argumentację zawartą w uzasadnieniu wyroku z dnia 10. 11. 2020 r. Sądu Apelacyjnego w Białymstoku sygn.. akt: I ACa 712/2019, zgodnie z którą moc dowodowa oznacza siłę przekonania uzyskaną przez sąd wskutek przeprowadzenia dowodów na potwierdzenie prawdziwości lub nieprawdziwości twierdzeń co do okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a wiarygodność decyduje, czy określony środek dowodowy ze względu na cechy indywidualne i obiektywne okoliczności, zasługuje na wiarę. Ramy swobodnej oceny dowodów określone są przez wymogi procedury, zasady doświadczenia życiowego, reguły logicznego myślenia i pewien poziom świadomości prawnej, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków i wążąc ich moc oraz wiarygodność odnosi je do pozostałego materiału w sprawie. Okoliczność, że w księgach banku uwidoczniono pobranie prowizji za czynności terenowe nie jest jakimkolwiek dowodem na ich celowość czy też przeprowadzenie, skoro księgi prowadzi sam powód i wyłącznie on decyduje o ich treści. Należy podkreślić, że wszelkie inspekcje są zazwyczaj prowadzone przez banki wówczas, gdy uruchomienie kredytu bądź jego kolejnych transzy zależy od zaistnienia określonych zdarzeń. W niniejszej sprawie nie mamy jednak do czynienia z taką sytuacją. Kredyt został uruchomiony w całości na długo przed podejmowaniem opisanych w pozwie czynności terenowych, a już w umowie strony jednoznacznie określiły sposób doręczeń w sytuacji, gdy kredytobiorca nie dopełni czynności informacyjnych, związanych ze zmianą adresu. Nie wskazano także, w jaki sposób czynność terenowa miałaby wpłynąć na sposób, czas czy też skuteczność ewentualnej windykacji należności z tytułu niespłaconego kredytu. Brak jest więc jakichkolwiek przesłanek do przyjęcia, że ewentualne wizyty pracownika banku w miejscu prowadzenia działalności przez pozwanego były celowe i związane z łączącym strony stosunkiem prawnym. Biorąc pod uwagę, że poza wyżej wskazanym zrzutem z ekranu i ewentualnym obciążeniem konta, powód nie wykazał innymi dowodami potrzeby i celowości dokonywania czynności terenowych w miejscu prowadzenia działalności przez pozwanego, zwłaszcza w kontekście ewentualnej windykacji należności, ani też de facto nie wykazał, że czynność ta została rzeczywiście dokonana, słusznie sąd pierwszej instancji uznał ten fakt za nieudowodniony. Należy przy tym zauważyć, że jakkolwiek

Słusznie także sąd okręgowy ustalił, że bank dwukrotnie, a nie czterokrotnie wzywał pozwanego do zapłaty kredytu. Powód przedstawił bowiem jedynie dwa wysłane do pozwanego wezwania do zapłaty – z dnia 27 kwietnia 2017

r. oraz z dnia 20 września 2017 r. Jedynie na te wezwania bank powoływał się także w pozwie. Brak jest zatem nie tylko jakiegokolwiek dowodu na istnienie innych wezwań, ale nawet brak jest twierdzeń w tym zakresie, poza sformułowaniem żądania pozwu. Nawet w treści apelacji skarżący nie wskazuje na konkretne inne wezwania do zapłaty, ani też nie dołącza jakichkolwiek dowodów na ich istnienie. Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, iż powód nie udźwignął ciężaru dowodu wynikającego z art. 6 k.c. w zakresie istnienia dwóch dodatkowych wezwań do zapłaty, za które należałoby się kredytodawcy prowizja, co słusznie prowadziło do konkluzji, że roszczenie w tym zakresie nie zostało udowodnione i podlegało oddaleniu.

Natomiast za skuteczny należało uznać zarzut naruszenia prawa materialnego tj. art. 359 §1 i §2 k.c. w zw. z art. 65 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. i §5 ust.8 umowy kredytowej.

Zgodnie z treścią art. 65 §1 i 2 k.c. oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają ze względu na okoliczności, w których złożone zostało, zasady współżycia społecznego oraz ustalone zwyczaje. W umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu. Natomiast art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

W niniejszej sprawie strony w §5 ust. 8 umowy kredytowej jednoznacznie wskazały, że bank będzie naliczał odsetki za każdy dzień korzystania przez kredytobiorcę z kredytu, począwszy od dnia wypłaty kredytu aż do dnia spłaty włącznie w wysokości 1/360 stopy procentowej, mającej zastosowanie w danym dniu do kredytu.

Powyższy zapis stanowi dozwoloną przez art. 360 k.c. modyfikację sposobu naliczania odsetek umownych, mieszcząca się w instytucji swobody kontraktowania wyrażonej w art. 353¹ k.c. Biorąc pod uwagę, że tak liczone odsetki nie przekraczają wysokości maksymalnej brak jest podstaw do stwierdzenia, że to zastrzeżenie umowne mogłoby być sprzeczne z właściwością wiążącego strony stosunku prawnego bądź zasadom współżycia społecznego. Nie jest także sprzeczne z ustawą, gdyż wskazany już wyżej art. 359 §1 i 2 k.c. dopuszcza odmienne od ustawowego uregulowanie w umowie wysokości odsetek, a art. 360 k.c. zezwala na określenie w stosunku zobowiązaniom innego niż roczny terminu płatności tych odsetek.

W §5 ust. 8 umowy dokonały właśnie takiej modyfikacji, ustalając wysokość odsetek w odniesieniu do każdego dnia korzystania z kredytu i nie zmienia tego fakt, że wymagalność tak naliczanych odsetek następowała w terminach miesięcznych.

Stąd też zgodzić się należy, że nawet literalna wykładnia wyżej wskazanych zapisów umownych dokonana w ramach art. 65 k.c. jednoznacznie wskazuje, że na potrzeby odsetek strony przyjęły, że każdy miesiąc liczy 30 dni, a okres roczny to 360 dni. Nie jest możliwa inna wykładnia zapisu 1/360 stopy procentowej za każdy dzień opóźnienia.

Wobec powyższego za uzasadnione należało uznać żądanie skarżącego zmiany zaskarżonego orzeczenia, że prawidłowa wysokość odsetek umownych liczonych wg stopy 8,79% powinna wynosić

od 64.723,59 zł od 23.01.2017 r. do 22.02.2017 r.; $(31 \text{ dni} \times 8,79\% \times 64.723,59 / 360 = 489,90$;

od 64.261,33 zł od 23.02.2017 r. do 22.03.2018 r., $(28 \text{ dni} \times 8,79\% \times 64.261,33 / 360 = 439,33$;

od 63.748,50 zł od 23.03.2017 r. do 23.03.2017 r., 498,09;

od 63.294,43 zł od 24.04.2017 r. do 22.05.2017 r., 448,18;

od 62790,45 zł od 23.05.2017 r. do 22.06.2017 r. 475,27;

od 62.313,56 zł od 23.06.2017 r. o 23.07.2017 r., 471,66;

od 61833,06 zł od 24.07.2017 r. do dnia 03,8,217 r.166,07;

co daje łącznie kwotę 2 988,50 zł, a nie jak przyjął sąd 2901,87 zł.

Natomiast wysokość odsetek umownych liczonych wg stopy 10% powinna wynosić

od 462,26 zł od 28.02.2017 r. do 22.03.2017 r., ($22 \text{ dni} \times 10\% \times 462,26 / 360 = 2,82$;

od 975,09 zł od 23.03.2018 r. do 23.03.2017 r., 8,67;

od 1429,16 zł od 24.04.201 r. do 22 .05.2017 r., 10,96;

od 1933,14 zł od 23.05.2017 r. do 22.06.2017 r., 16,65;

od 2410,03 zł od 23.06.2017 r. do 23.07.2017 r., 20,75;

od 2890,53 zł od 24.07.2017 r. do 23.08.2017 r., 8,84;

od 64.723,59 zł od 24.08.2017 r. do 13.05.2019 r. 11 650,33.

co daje łącznie kwotę 11 719,57 zł, a nie jak przyjął sąd 11 557,88 zł.

Biorąc powyższe pod uwagę, sąd odwoławczy na podstawie art. 386 §1 k.p.c. dokonał zmiany zaskarżonego wyroku w punkcie 2 i zasądził od pozwanego na rzecz następcy prawnego powoda tj. Banku (...) S.A. w W. dalszą kwotę 248,32 zł. z tytułu należnych kredytodawcy odsetek umownych, a na podstawie art. 385 k.p.c. apelację w pozostałej części jako niezasadną oddalił.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c., biorąc pod uwagę że apelujący wygrał apelację częściowo.

T. Sobieraj E. Buczkowska-Żuk A. Kowalewski